

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 %, popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg števil. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št 21. V Ljubljani, 15. novembra 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Poziv na podpis vojnega posojila. — Znanstveno kmetovanje. — Kdo je kriv? — Olje iz bučnega semena. — Ktere pridelke in koliko jih je oddati žitnemu komisijonarju. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. Družbene vesti. — **Inserati.**

 ZMAGA

in toliko zaželjeni častni mir

se dasta edinole doseči, če v največji meri podpisujemo ravnokar razpisano

ново, t. j. peto vojno posojilo!

Sveta dolžnost vsakega zvestega državljana je, po svojih močeh k temu pripomoči in pomagati, da se doseže sijajen uspeh, ki naj spričuje našim sovražnikom našo gospodarsko moč.

Uspeh ne sme zaostati za zadnjim, ki je bil presenetljiv, celo prekositi ga moramo!

Vsakdo naj se hvaležno spominja naših hrabrih branilcev domovine, ki dan zadnevom neomajano vzdrže v peklenskem ognju iz tisočerihih kanonov in nam v prid tvegaajo svoje življenje. Sramuj se vsakdo pred temi junaki, ki ne podpiše vojnega posojila, kajti z vojnim posojilom jih reši hitreje njih nadčloveških naporov brez oškodovanja samega sebe; vojno posojilo ni nikaka žrtev, nasprotno, ono je dobičkonosno nalaganje denarja in obenem najboljše sredstvo hitro odpraviti ogromna bremena vojne, ki jih tudi doma ostali prenašajo in kmalu dobiti nazaj čile in zdrave ljubljene svojce.

**Vojno posojilo podpisati je torej za vsakega posebej v vseh pogledih
le velik dobiček!**

Najmanjši delež je dobrodošel!

Podpisujte novo vojno posojilo **samo** pri domačih denarnih zavodih, da se javno pokaže naša požrtvovalnost tudi v tem pogledu, ne kakor v pričetku, ko je šlo mnogo našega podpisanega vojnega posojila na račun drugih. *Pojdimo nad sovražnika s denarjem pod svojim imenom*, kakor gredo v našo čast naši fantje pod imenom svojih regimentov, ki toliko slave žanjejo.

Znanstveno kmetovanje.

Če smo pri nas v kmetijstvu še tako zaostali, oziroma veliko manj pridelamo kakor bi lahko, je glavni vzrok starokopitno gospodarjenje.

Kterokoli obrt vršiti tjavendan, ne vedeti zakaj se kako delo vrši, je šušmarstvo. Tako je še tudi deloma pri našem kmetijstvu in zato ni tako kakor bi lahko bilo.

Kmetovalec mora imeti kolikortoliko znanstvene podlage, drugače starokopiti naprej ter je napredek veliko prepočasen, ker je največ zavisen od golega posnemanja novotarij, ki počasi prodirajo v konservativno kmetijsko prebivalstvo. Kmeti naraščaj mora že v ljudski šoli dobiti podlago za svoj bodoči poklic. Naša ljudska šola pa v tem pogledu nič ne velja.

Kdor zna samo gnoj kidati, orati, sejati, živino opravljati, kakor ga je oče učil i. t. d., ta je pač kmet, a ni napreden kmetovalec. Iz kmeta se mora narediti umnega kmetovalca in to bo naredil edinole ljudsko-šolski pouk, ki se mora preosnovati.

Na slabem gmotnem položaju kmetijstva ni kriv samemu sebi pripuščen kmet, ampak do skrajnosti zanemarjeno pospeševanje kmetijske obrti, ki je v državi najvažnejša panoga med vsemi obrati, ne le zaradi njene produkcije, ampak tudi zaradi kmetškega prebivalstva, ki je edino zdrav vir življenja drugih obrti in mest. Kjer ni dobrostojnega in zdravega kmetijskega stanu, je zaman misliti na stalen procvit obrti in mest. Pri hiši dober temelj najmanj stane, vendar se mora narediti, če naj je hiša kaj vredna. Kdor pri mogočni državni stavbi podpira le industrijo in mesta, ki res plačujejo največ davka, ne da bi skrbel za ojačenje kmetijskega stanu, ta zida hišo na pesek, ki je navidez lahko lepa stavba, ki se pa končno vendarle podre. Zgodovina nas vsepovsod uči, da je najmogočnejša država poginila, kadar je izginil poživljajoč kmetijski stan. Dokler se to naravno načelo pri nas ne pripozna, toliko časa ni nič dobrega upati.

Če se pri nas kmetijstvo tako omalovažuja, prihaja odtod, ker merodanja gospoda po večini zaničuje kmetijstvo kot obrt, češ da je najlažja, ki jo vsakdo razume, celo zaničevan kmet, ki ga štejejo med zadnje sloje v državi. Počasi, naduti mogotci, ki menite, da zemlja samaodsebe rodi, če je le kdo tukaj, ki kida gnoj, orje in seje i. t. d.! Za umno kmetijstvo je treba več znati kakor nekaj tisoč paragrafov poznati. Brez osnovnih pojmov o kemiji, o fiziologiji in o še marsikaterih drugih vedah dandanes niti preprost kmet ne more biti razumen kmetovalec. Dajmo kmetu to znanstveno podlago z dobro ljudsko in obvezno nadaljevalno šolo, pa bo kmalu postal umen kmetovalec brez subvencij, ki le korumpirajo. Izobražen kmet bo sam znal kmetijstvo dobičkanosno narediti, bo postal ponosen na svoj poklic in ne bo bežal od svoje rodne grude. Kmet potem ne bo mislil, da že sam vse zna in bo pristopen vsakemu napredku. Ves sedanji napredek v kmetijstvu se je vsaj pri nas dosegel silno počasi, z velikim prigovarjanjem in večinoma le s posnemanjem tistega, kar so nekteri po velikem cincanju novega vpeljali.

Kakšno delo je bilo zvršiti in kako počasi je šlo, preden se je kmet poprijel pridelovanja krompirja in danes bi že od gladu poginili, če bi ga ne imeli!

V Napoleonovih vojskah pred 100 leti je Angleška precej podobno kakor v sedanji vojni zaprla Evropo pred uvozom kolonialnega blaga. Zadrege so bile velike. Ni bilo n. pr. več sladkorja, na katerega so se ljudje že privadili, zato so iskali nadomestila. Pričeli so delati poskušnje izdelovati sladkor iz pese. Posrečilo se je, in kakšen napredek se je dosegel v 100 letih. Takratna pesa je imela 3—5 % sladkorja, danes ga ima do 17 %! Na tem uspehu nima zasluga navaden kmetovalec, ampak kmetijski učenjaki v zvezi z raznimi kmetovalci. Koliko znanstvenega dela je bilo treba v dosego tega uspeha, tega preprost človek niti ne pojme. Pa tudi s tem uspehom še niso zadovoljni, ampak delajo neprestano naprej.

Ne v pouk, ampak v izgled v kakšni zvezi je kmetijsko znanstvo s praktičnim kmetijstvom naj služi ravnokar izišla knjiga največjega avstrijskega kmetijskega znanstvenika, praškega profesorja dr. Stoklasa, ki razpravlja o „fiziološkem pomenu kalijevega jona v organizmu sladkorne pese“.

Najmanjše delce kake prvine se imenuje „atom“, ki pa po nazorih moderne kemije sestoji še iz raznih „jonov“.

Prof. Stoklasa razpravlja v svoji knjigi „o podrobnostih fiziološkega pomena kalijevega jona za razvoj sladkorne pese, o njegovi relaciji k biologiji pese, o njegovem pomenu pri fotosintezi, pri sintezi pesnih beljakovin i. t. d.“ On pride do zaključka „da se sladkorna pesa brez kalijevega jona ne more dobro razvijati, da ni dovolj sladkornata i. t. d.“ — „Preskušnje kažejo, da tudi ogljikov dioksid in nascinirajoč vodik pri navzočnosti kalijevega hidrooksida tvorita z ultravijoličastimi solnčnimi žarki sladkor.“ —

Najboljše gospodarjenje z zalogami živil ne bo veliko izdalo, če se kmetijsko pridelovanje ne vzdrži, ali celo pomnoži. Naše pridelovanje se pa očitno krči. Da bi že vendar prišli do spoznanja: Kmetovalec za plugom je enakovažen kakor vojak v strelskem jarku.

Kako je ocenjeval najslavnejši nemški vojskovodja Moltke pomen in delovanje kmetijstva za političen in gospodarski obstoj države, dokazuje njegov izrek: Nemška država pogine, ne da se odda en strel, če pogine nemško kmetijstvo. Ta izrek velja še veliko bolj za Avstrijo, zato pospešujte kmetijstvo.

Kdo je kriv?

Kot nadaljevanje v današnji številki objavljenega spisa „Znanstveno kmetovanje“, objavimo v naslednjih vrstah odlomek iz spisa „Nabiranje zalog“, ki je bil objavljen 24. oktobra t. l. v „Arbeiter Zeitung“ in ki slove:

„Oblastveni aparat stoji v gospodarskem oziru tu nad kmetijskim prebivalstvom. Vsak dan se strese vreča paragrafov na mrzel pód, da bi tam zrnje vzkliko. Mi nimamo nikakega gospodarskega urada, ampak le oblast juristov! Je pač stari greh! Kaj more mladi mož zato, ki je osem let gulil latinščino in štiri leta mlatil pravoslovje, če pa ne vé ničesar gotovega od kmetskega dela, če ne vé s kako naglico goni vol gepelj in če ne vé kdaj je čas mlačve? Kaj more zato, če pri okrajnem glavarstvu sedi skupaj samo z juristi in s pisarji? Če bi imeli v uradih mešani sistem, juriste poleg preskušanih gospodarjev, vsi v večletnem skupnem delu vajeni drug drugega spoštovati, mož praktičnega poklica z zadostnim poznanjem paragrafov in jurist z nekoliko dišave po prsti narodnega gospodarstva, potem bi šlo vse bolj razsodno, gladkejšo in brez ovir. Pa kdo se je pri nas kdaj brigal kakšna je naša uprava. Od urada, od njegovega stoterega notranjega življenja in od njegovih tisočeri vnanjih zvez, nas je brigal le jezik, v katerem je bil narejen napis na tabli uradne hiše in jezik protokola. Bili smo zaslepljeni in enaki norcu, ki je reševal čepico, a pri tem je izgubil svojo glavo! Stari grehi! In sedaj se zanje pokorimo danzadnevom, kadar sedemo za mizo k obedu. Prebivalstvu, ki izgubi zavest, da gre vsakdanji kruh pred lišpom življenja, take izkušnje ne morejo biti prihranjene. Kaznovani smo s tem, s čemur smo grešili; pozabili smo enkrateno narodnega gospodarstva in gospodarsko politiko, zato se nas kaznuje semtertja s posti.“

Olje iz bučnega semena.

Za olje je danes velika stiska, tako velika, da bi bil greh in škoda, ako bi se za olje ne izkoriščala semena, ki so dobra za to. Po naših krajih velja to za bučno seme in za seme solnčnic.

Bučno seme rabijo Štajerci že odnekaj za olje. Tam pridelujejo buče med turščico in krompirjem kakor pri nas, toda tam so bolj gospodarski, ker obračajo bučno seme najprej za olje in šele potem za klajo prasičem v podobi iztisnjenih bučnih tropin. Na ta način dobivajo domače olje, ki je prav dobro za jed in tudi poceni. Štajerci ga hvalijo bolj kakor vsako drugo olje, zato ga imajo pri vsaki hiši. Danes ga je pa dobiti tudi v trgovini, kjer ima tako visoko ceno kakor najboljše vrste drugega olja.

Po naših krajih dajemo bučno seme prasičem. Pri današnjem pomanjkanju olja in pri današnji draginji je pa tudi za nas postala potreba, da obračamo bučno seme najprej za olje. Vsaka hiša, ki prideluje kaj več tega sadeža, bi morala letos bučno seme skrbno spraviti in porabiti za domače olje, ker smo tega še bolj potrebni kakor naši sosede po Štajerskem. Naj se torej vse bučno seme skrbno spravi in ravnotako tudi vse seme solnčnic, na kar se je opozorilo posestnike pravčasno tudi že po vseh naših županstvih.

Da dobimo olje iz bučnega semena, je treba mlinov, ki imajo potrebne priprave za to, stope in stiskalnice. Po Dolenjskem nimamo takih mlinov, imamo jih pa na Gorenjskem. Najbližji taki mlini se nahajajo na Seničici pri Medvodah, v takozvanem „Seniškem grabnu“. V te mline je treba pošiljati bučno seme in seme solnčnic. Kdor je pridelal ali dobil kaj več semen skupaj, ga lahko sam pošlje. Pri naših malih razmerah bo pa najbolje, da ga pošlje cela vas ali sploh večje število posestnikov skupaj, ki so zavzeti za dobavo potrebnega olja. Dobljeno olje naj se razdeli potem med posestnike po razmerju oddanega semena. In ravnotako tudi bučne tropine, ki dajejo izvrstno krmo za prasiče in goved.

Bučno olje je slastno. Okusa je nekam podobnega kakor orehovo olje. Tudi olje iz solnčnic je dobro za jed. Prvi trenutek se morda ne bo vsakemu dopadlo, ker smo vajeni drugemu olju, toda lahko in hitro se mu bomo privadili, kakor so se mu drugod. Tudi daljava do Medvod in z njo združeni stroški za pošiljanje blaga ne smejo pri današnjih razmerah delati zaprek in težav. Pri današnji draginji blaga in pri današnjem pomanjkanju živil se vse to povrne in poplača.

Kulturni urad deželnega odbora bo šel interesentom rad na roko in daje vsa potrebna nadaljna pojasnila v tej stvari. Pripominja se pa, da se sme doma pridelana oljna semena uporabljati le za olje, ki se bo rabilo v domači hiši in za potrebo domačih ljudi. Rohrmann.

Ktere pridelke in koliko jih je oddati žitnemu komisijonarju.

Vsa okrajna glavarstva razpisujejo na podlagi zakona, kolikšne množine žita, krompirja, fižola in drugih pridelkov morajo oddati pridelovalci pooblaščenim nakupovalcem „Zavoda za promet z žitom ob času vojne“. Glavarstva zahtevajo od vsakega posameznega pridelka primerno množino, ki je ima potem župan porazdeliti na posamezne pridelovalce in jim ukazati koliko in kdaj imajo oddati žitnemu komisijonarju. Pridelovalci naj zato ne sitnarijo, češ da jih župan slabo zastopa, kajti vsi župani so pod kaznijo dolžni izvrševati ukaze svojega okrajnega glavarstva, oziroma deželne vlade.

Kdor ima kaj odveč zaloge, naj je odda prostovoljno in brez poziva, ker prebivalstvo po mestih mora tudi jesti; pomanjkanje zlasti občutijo mestni delavci, od katerih se danes zahtevajo nedvomno večji napori kot v mirnih časih.

Seveda se marsikdo brani oddati svoje pridelke, ker se mu zdi prevzemna cena prenizka, ali kaj hoče, taka je določena in taka ostane. Vsekako je sedaj potrebno, da vsak pridelovalec misli tudi na tiste, ki ničesar ne pridelujejo in ki istotako morajo živeti.

Ne mislimo, da bi zato kmetsko prebivalstvo sebe takorekoč pozabilo in bi dalo več kakor more na razpolago onim, ki ničesar nimajo, toda vsak posameznik naj se vendarle zaveda svoje patriotične dolžnosti in pa dejstva, da smo navezani drug na drugega, da eden brez drugega nič ne zmore ter, da moramo po bratovsko pomagati drug drugemu.

Pretežna večina našega ljudstva je dobra in se v polni meri zaveda svojih dolžnosti napram bližnjemu in državi, vendarle se najdejo tuintam posamezniki, ki lakotno skrivajo svoje zaloge in rajše vidijo, da jim gre blago v nič, ali se jim siloma odvzema, se rajše izpostavljajo težkim kaznim, kakor da bi pomogli onim, ki trpe pomanjkanje. Takih lakomnih ljudi seveda ne

najdemo le pri nas, ampak naletimo jih v vseh delih države med vsemi sloji.

Zatorej pomagaj, kdor more in kolikor more!

Zakon že sam uravnava koliko ima kdo oddati od svojih pridelkov in zato hočemo v naslednjem navesti koliko si sme po zakonu vsak pridelovalec obdržati, oziroma koliko mora oddati. Vsakdo si potem oddajo primerno uredi in se ogne vsem možnim nepravilnostim, rekvizicijam in kaznim.

Predvsem opozarjamo vsakogar, da od županstva predpisano oddajo popolnoma izpolni in se niti najmanj ne upira; ako bi se odredila prisilna oddaja zahtevanih pridelkov, se prevzemna cena v zmislu zakona zniža do gotovega odstotka, slede pa lahko po okolišnih še občutne kazni.

Kdor misli, da je zahteva županstva previsoka, naj nikari ne odlašaj, dokler bo prepozno, marveč naj takoj skuša izlepa županu dokazati kaj in koliko more dati z ozirom na družino, ki je ima preživljati in živino, kateri gredo določene množine kakega pridelka.

V ravnanje pridelovalcev naj služijo naslednji splošni podatki o zahtevah, ki so po posameznih okrajih morda nekoliko različne.

V splošno se računi, da gre vsakemu udu pridelovalčeve družine in tistim, ki jih je dolžan preživljati, torej tudi poslom in stalnim delavcem po 100 kg krušnega žita za 11 mesecev. V to množino je vračunati do 60 % pšenice in rži, ostanek od 40 % pa je nadomestiti s kakim drugim žitom (ječmenom, ovsom, prosom, ajdo ali koruzo).

Ječmena je v zmislu zakona oddati 50 odstotkov ali polovico vsega pridelka.

Ovsa si sme pridelovalec pridržati toliko, da ga more pokladati vsakemu konju po 1 kg na dan. Odračunati je tudi seme ter domačo porabo za kruh, a preostanek pa je oddati. Kdor nima konj, mora razen množin, ki mu gredo za seme in za krušno žito, oddati ves ostali oves in je prav posebno poudarjati, da je pokladanje ovsa drugim živalim pod visokimi kaznimi strogo prepovedano.

Fižola gre pridelovalcu, oziroma vsakemu udu njegove družine in tistim, ki jih ima preživljati za ves čas do novine po 30 kg na osebo in pa potrebna množina za seme. Ves ostali fižol je vsakdo dolžan prostovoljno ponuditi v prodaj žitnemu komisijonarju.

Za krompir se splošno računi, da sme pridelovalec računati za vsako osebo, ki je ima preživljati po 1 kg krompirja na dan in potrebno množino za seme. Kjer je navada krmiti s krompirjem tudi prasiče, sme pridelovalec porabiti za vsakega prasiča, ki ga pita, še pred novino po 200 kg krompirja. (To velja za Kranjsko.)

Poraba in oddaja prosa, ajde in koruze*) še ni urejena, vendar je pomniti o teh, da se sme z njimi dopolniti za preživljanje onih 100 kg krušnega žita, ki jih je upravičen vsak pridelovalec pridržati za vsako osebo, ki je ima preživljati. Proso, ajda in koruza morajo torej služiti takorekoč za nadomestilo pšenice in rži in morajo znašati, z ozirom na že prej povedano, najmanj 40 % preje omenjenih 100 kg krušnega žita, ki so določeni za vsako osebo.

Dalje je pomniti, da je vse zasežene pridelke smatrati kot državno last. Država pa pridelovalcu dovoli, da jih sme porabiti do gotove množine. Zato je vsako plačevanje s takimi pridelki kakortudi darovanje pre-

*) Poraba obrobkanih koruznih storžev za kurjavo je strogo prepovedana. Storže je porabljati edinole za krmo. Kdor ima teh storžev več, kot jih potrebuje za svojo živino, naj jih ponudi v nakup žitnemu komisijonarju.

povedano, ker more in sme razpolagati s temi pridelki le samo država, oziroma od nje pooblaščen "Zavod za promet z žitom ob času vojne". Ravnotako je dajanje "meric" mlinarjem strogo kaznivo.

Skoraj vsak prestopek predpisov, ki se tičejo tozadevnih določeb in odredb (objavljene so bile vse v "Kmetovalcu"), se kaznuje z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Pridelovaci, ravajte tako kakor se od dobrih državljanov sme zahtevati in pazite, da ne pridete v kake nepravilnosti. Mi smo storili svojo dolžnost in vas posvarimo pred samolastnim ravnanjem, zato naj vsakdo morebitne posledice pripiše edinole sebi.

Marsikomu morda ne bo zahteva raznih odredb in zakonov popolnoma povšečna, kajti v posameznih okrajih in celo v posameznih vaseh je že odnekaj poraba ene in iste stvari zelo različna, tako n. pr. v nekaterih krajih jedo malo fižola in jim določena množina po 30 kg na osebo do novine povsem zadostuje, nekaterim se zdi ta množina celo obilna, drugi pa se zopet pritožujejo, da jim je to premalo. V takih slučajih je treba pač pomisliti, da se v tem oziru ne more misliti na vsakega posameznika, ampak, da se izvršijo take določbe po merilu, ki naj odgovarja kolikor mogoče potrebam in navadam večine v deželi.

Od strani deželnih vlad, deželnih odborov in kmetijskih korporacij se je storilo vse mogoče, da se oddajo uredi tako, da bodo nepridelovalci zadovoljeni, pridelovalci pa ne bodo pretrdo prizadeti. Vsak pridelovalec naj pa tudi uvidi, da so sedaj vsled vojne izredne razmere, da so resni časi, v katerih moramo pomagati drug drugemu in naj se torej nihče ne čuti v nikakem oziru prizadetega in naj rad dá kolikor more in mora.

VOJNE NAREDBE.

Razglas c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 3. novembra 1916, št. 33.632,

s katerim se dovoljuje prodaja plemenskih prasičev in prasičev za rejo.

V delni izpremembi t. u. razglasa z dne 23. oktobra 1916, št. 32.673., o ustavitvi semnje za govedo in prasiče se dovoljuje, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjenih krajih prignati in prodajati plemenski prasiči in prasiči za rejo, in sicer:

v političnem okraju Krško:

dne 6. novembra 1916 v Šent Jernejcu;

dne 11. novembra 1916 v Bučki;

dne 13. novembra 1916 v Bušeti vasi, občina Sveti Križ;

dne 9. decembra 1916 v Mokronogu;

dne 18. decembra 1916 v Kostanjevici;

dne 21. decembra 1916 v Škocjanu;

v političnem okraju Kranj:

dne 6. novembra 1916 v Kranju;

dne 4. decembra 1916 v Kranju;

v političnem okraju Rudolfovo:

dne 6. novembra 1916 v Rudolfovem;

dne 20. novembra 1916 v Rudolfovem;

dne 4. decembra 1916 v Rudolfovem;

dne 18. decembra 1916 v Rudolfovem;

v političnem okraju Kamnik:

dne 6. novembra 1916 v *Mengšu*;
dne 4. decembra 1916 v *Kamniku*;
dne 13. decembra 1916 v *Mengšu*;

v političnem okraju Črnomelj:

dne 9. novembra 1916 v *Črnomlju*;
dne 7. decembra 1916 v *Črnomlju*.

Prignati, oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor *plemenski prasiči in prasiči za rejo*, se ne sme prignati.

To se daje v splošno vednost.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1916.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 7. novembra 1916, št. 34.201.,

o določitvi najvišjih cen za nadrobno prodajo jajec.

Na podstavi § 12. cesarskega ukaza z dne 21. avgusta 1916, drž. zak. št. 261., se zaukazuje:

§ 1.

Pri nadrobni prodaji jajec **se v ozemlju mesta Ljubljane** naslednje najvišje cene za **en kos** ne smejo preseči, in sicer:

- 1.) kadar prodaja pridelovalec 28 vinarjev,
- 2.) v obrtniški trgovini 32 vinarjev.

§ 2.

V vseh drugih delih dežele se pri nadrobni prodaji jajec naslednje najvišje cene za **en kos** ne smejo preseči, in sicer:

- 1.) kadar prodaja pridelovalec 20 vinarjev,
- 2.) v obrtniški trgovini 24 vinarjev.

§ 3.

Prestopke tega ukaza kaznujejo politična okrajna oblastva po §§ 14. in 25. cesarskega ukaza z dne 21. avgusta 1916, drž. zak. št. 261., z denarno kaznijo do 2000 K ali z zaporom do treh mesecev, ob obtežilnih okoliščinah pa z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do šestih mesecev, ako dejanje ne spada pod strožjo kazen.

Istim kaznim zapadejo osebe, ki napeljejo k enemu navedenih kaznivih dejanj ali sodelujejo ob njegovi izvršitvi.

§ 4.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve. Isti dan izgube moč sedaj veljavne, od političnih okrajnih oblastev določene najvišje cene za jajca.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Oprostitev podkovskih kovačev, ki so črnovojniki, od vojaške službe.

O priliki ogledovanja konj po klasifikacijskih komisijah od organov vojnega ministrstva, se je doznalo, da v večini občin zelo pomanjkuje dobrih podkovskih kovačev.

Vsled tega preti nevarnost, da bo veliko konj postalo nesposobnih za vojaške namene vsled napak in boleznih na kopitih, na kosteh in kitah nog.

C. kr. okrajna glavarstva se glasom odloka c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 24. oktobra t. l., št. 48.023.,

pozovejo, tozadevne razmere v občinah preiskati ter v največjem obsegu staviti predloge, da se podkovski kovači oproste od črnovojniške službe, zlasti če se gre za starejše kovače, ki so v zaledju in ki niso sposobni za vojaško službo v bojni črti.

Zaradi velike važnosti te zadeve, je postopati z največjo nujnostjo.

Ustanovitev preskrbovalnice za mleko v Ljubljani.

Z razglasom c. kr. deželnega predsednika v vojvodini Kranjski z dne 7. novembra t. l., št. 34.103., se je ustanovila v Ljubljani preskrbovalnica za mleko in so se obenem objavile določbe glede njene sestave, njenega področja in poslovanja.

Ta ustanovitev sloni na ministrski naredbi z dne 11. septembra t. l., drž. zak. št. 300., ter opozorimo, da bo ljubljanska preskrbovalnica za mleko imela pravico dosedanje okoličanske dajalce mleka siliti, donašati mleko v Ljubljano, in sicer v taki množini in tistim strankam, kakor bo določila preskrbovalnica.

Promet s semenskim krompirjem in njegove cene.

Tozadevno je izšla naredba kmetijskega ministrstva z dne 18. oktobra t. l., drž. zak. št. 362., ki vsebuje naslednje določbe, ki brigajo naše kmetovalce.

Pri prodaji semenskega krompirja po višjih cenah kakor jih določa ministrska naredba z dne 12. avgusta 1916, drž. zak. št. 256., (glej 16. in 17. številko letošnjega »Kmetovalca«) je ločiti dve vrsti z roko prebranega semenskega krompirja, in sicer lastno vzgojene vrste (I. kategorija) in priznani semenski krompir (II. kategorija).

Ker na Kranjskem in sploh med Slovenci nimamo semenskega krompirja I. kategorije, zato ne objavimo naredeb, ki se njega tičejo.

Semenski krompir II. kategorije (priznano semensko blago), more lastnik prodati le potom Zavoda za promet z žitom ob času vojne tistim kupcem, ki jih temu zavodu prijavi. Prodajalec mora dokazati s potrdilom pripoznevalne komisije za semensko blago (na Kranjskem c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani), da se je krompir kot semensko blago priznal, če je ta komisija poprej dotično njivo, na kateri se je krompir pridelal, pregledala.

(Ker je ta ministrska naredba izšla šele 18. oktobra t. l., ni nihče mogel zahtevati ogleda njegovih s krompirjem obdelanih njiv, zato od pripoznevalne komisije sedaj nihče ne more takega dokaza dobiti.)

Za semenski krompir II. kategorije se sme pri 100 kg 5 K več zahtevati, kakor so takrat veljavne cene za krompir sploh.

Naročeni semenski krompir se do 15. maja 1917 sme porabiti izključno le za saditev.

Dobava semenskega krompirja, ki se ne odlikuje s posebno semensko vrednostjo, (navadni semenski krompir), se izvrši v zvezi s splošno dobavo krompirja potom zasege in terjatve po načrtu, ki ga določi ministrstvo za notranje zadeve v zmislu §§ 8. do 13. naredbe z dne 4. avgusta 1916, drž. zak. št. 244. (Glej stran 126. »Kmetovalca« z dne 31. avgusta t. l. (Krompir, ki se dobi za seme, se sme le kot tak porabiti.)

Kadar se nakazuje semenski krompir, se ima deželna vlada poslužiti nasveta c. kr. kmetijske družbe.

Kmetovalci, ki nimajo dovolj svojega semenskega krompirja ali, ki ga niso kupili, imajo potrebno

množino zglašiti najkasneje do 30. novembra t. l. pri svojem občinskem uradu. Kdor se zglašuje za semenski krompir pri občini, mora naznaniti svoje ime ter bivališče, velikost posestva, velikost njiv v hektarih, ki se bodo s krompirjem zasadile in množine zahtevanega krompirja v kilogramih.

Vsa ta naznanila mora občina pregledati, če je treba jih popraviti in potem narediti seznamek. Seznamek vseh posestnikov, ki naroče semenski krompir, je najkasneje od strani občine do 15. decembra predložiti okrajnemu glavarstvu ter je istočasno povedati, katere vrste krompir in odkod se je v občini doslej najbolje sponašal.

Tisti krompir, ki se je kmetovalcem od svojega pridelka za seme pustil, se sme med kmetovalci ene in iste občine zamenjavati z dovoljenjem županstva, med kmetovalci raznih občin enega in istega okraja z dovoljenjem okrajnega glavarstva in med kmetovalci raznih političnih okrajev pa z dovoljenjem deželne vlade. Zavod za promet z žitom mora biti od tiste strani, ki dovoli zamenjavo, v vsakem slučaju posebej obveščen.

Pri pošiljavi semenskega krompirja in istotako pri vseh prestopkih veljajo določila naredbe z dne 4. avgusta 1916, drž. zak. 244.

V varstvo orehovega drevja

je izšla posebna naredba kmetijskega ministrstva z dne 19. oktobra t. l., drž. zak. št. 364.

Vsebina te naredbe je, kolikor je naj poznajo kmetovalci, tale:

Orehovo lubje (*Juglans regia*) se sme le tedaj posekati,

- a) če je očitno gnilo ali poškodovano, ali
- b) če ima 130 cm nad tlemi več kakor 200 cm obsega.

V logih kostanjevega drevja ali kjer so večje skupine, se sploh ne sme več kakor ene tretjine drevja posekati, in sicer enakomerno po celi ploskvi, da se preprečijo prevelike goljave.

Vsako posekanje orehovega drevja je nemudno naznaniti okrajnemu glavarstvu.

Od 1. aprila do 15. oktobra je vsako posekovanje orehovega drevja prepovedano.

Kdor je po 1. avgustu 1914 kako orehovo drevo posekal, mora do 1. avgusta 1918 ravnati enako novih, mladih orehovitih dreves zasadi, v vseh drugih slučajih pa dve leti potem, ko je drevo posekal.

Delati pogodbe, s katerimi se v protislovju s to naredbo proda les kakega orehovega drevesa, ki še stoji, je prepovedano. Take pogodbe so tudi tedaj neveljavne, če so bile sklenjene, preden je ta naredba dobila veljavo.

Določila te naredbe izvršuje okrajno glavarstvo s sodelovanjem gozdnih tehnikov.

Kdor določila te naredbe prestopi, ali zraven pomaga, ga kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K, oziroma z zaporom do šestih mesecev.

Potreba dovoljenja za prevoz jabolk po železnici iz ene kronovine v drugo.

Glasom ministrske naredbe z dne 25. oktobra t. l., drž. zak. št. 372., se smejo jabolka iz ene kronovine v drugo po železnici le tedaj pošiljati, če je voznemu listu pridejano transportno dovoljenje po vzorcu, ki ga ta naredba predpisuje. Transportna dovoljenja smejo izdajati okrajna glavarstva.

Jabolka, ki se pošljejo po železnici brez transportnega dovoljenja, sme okrajno glavarstvo zaseči v svrhu preskrbe prebivalstva.

Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K, oziroma z zaporom do 6 mesecev, trgovcem se pa vrhutega lahko odvzame obrtno dovoljenje.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uradno kmetovalca, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisemu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uradništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 133. Ker se splošno priporoča pokladanje sladkorja vsled pomanjkanja drugih krmil, zato vprašam, če bi ne bilo pametno pridelovati sladkorno peso za pokladanje in če bi se to izplačalo? (J. S. v Š.)

Odgovor: Sladkorna pesa ni drugega, kakor vrsta krmne pese, ki pa ima v sebi več sladkorja, kakor navadna pesa. Če naj sladkorna pesa dejansko dá veliko sladkorja, se mora prav skrbno obdelovati in mora biti zanjo zemlja primerno pripravljena in pravilno zagnojena, česar vsega pa pri nas ni. Le tista sladkorna pesa ima veliko sladkorja v sebi, od ktere gomolje rase pod zemljo. Zaraditega je sladkorno peso pridno okopavati in osipati. Tudi navadna pesa ima v sebi precej sladkorja in če ga ima manj, ima pa pred sladkorno peso to prednost, da zahteva veliko manj skrbnega obdelovanja, dá veliko večji pridelek in je končno množina na hektaru pridelanega sladkorja precej enainista. S sladkorno peso se pridelava na hektaru največ nekako 70 q sladkorja in z navadno peso skoraj ravno toliko, in sicer pri znatno večjem pridelku in pri manjšem trudu. Iz tega sledi, da je nespametno za krmljenje pridelovati sladkorno peso namesto navadne. Tudi v pokrajinah, kjer se pečajo s pridelovanjem sladkorne pese, je v normalnih razmerah nikdar ne pokladajo, ampak za krmljenje pridelujejo krmno peso, ki vrhutega dá veliko dobrega listja za krmljenje, dočim se sladkorna pesa ne sme obirati, če naj postane debela in močno sladkornata.

Vprašanje 134. Vsled pomanjkanja ljudi pasejo sedaj živino večinoma otroci, ki ne morejo dovolj nanjo paziti, zato uhaja živina na obdelane njive, kjer res dela škodo za katero zahtevajo lastniki povračila. Ali se more lastnike njiv in travnikov prisiliti, da ogradijo svoja zemljišča in tako olehkočijo pašo? (C. N. v D.)

Odgovor: Na Kranjskem imamo deželni zakon z dne 3. julija 1912, ki se tiče dolžnosti vzdrževanja ograj v v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase. Ta zakon pa velja le za nove pašnike in tiste ograje poleg pašnikov in poleg drugih kulturnih zemljišč, ki so bile že poprej dejansko vzdrževane ali pa o katerih se more dokazati, da so svojčas obstojale. Novih ograj poleg kulturnih zemljišč, ki niso poprej obstale, se lastnike teh zemljišč ne more siliti narediti. Podrobnosti tozadevnih zakonskih predpisov najdete v dotičnem zakonu, ki ga dobite pri naši družbi za 10 vinarjev.

Vprašanje 135. Kako je odpraviti vinu okus po petroleju, ki je bil nekaj časa hranjen v sodu, ki je dišal po petroleju? (J. K. v O.)

Odgovor: Če nima vino močnega okusa in duha po petroleju, se dá popraviti s pomešanjem s sezamovim oljem. Tega olja pa danes sploh ne bo dobiti. Drugo priporočeno

sredstvo je eponit, ki ga dobite pri naši družbi. Koliko eponita je vzeti, naj pokaže poskušnja, ki se poprej naredi z majhno množino vina. Če nima vino posebno močnega duha in okusa po petroleju, bo zadostovalo na 100 l vina kakih 20 *dek* eponita.

Vprašanje 136. Pri nas bi imeli veliko boljše vinsko letino, če ne bi grozdje toliko trpelo po plesnobi vsled pomanjkanja žveplove moke. Ali bi se bilo mogoče že sedaj preskrbeti z žveplovo moko, oziroma ali bo prihodnje leto dovolj žveplove moke na razpolaganje, ali pa je morda kako drugo sredstvo, ki enako učinkuje kakor žveplo? F. T. v S.)

Odgovor: Kolikor nam je danes znano, bržkone prihodnjo pomlad sploh ne bo dobiti žveplove moke, in se seveda tudi sedaj nikjer ne dobi. Letos so delali poskušnje z natriumtiosulfatom kot nadomestilom za žveplovo moko in so se poskušali naravnost izborni sponesli. Vsled tega bo naša družba prihodnjo pomlad imela v zalogi natriumtiosulfat, ne da bi prevzela za učinek v vsakem slučaju tudi kako jamstvo, kajti tudi bakrena galica in žveplove moka nimata vselej pravega učinka, če se ž njima pravilno ne ravna ter v takih slučajih ni vzrok rabljeno sredstvo, ampak napačna raba. Če je natriumtiosulfat res dobro učinkujoče sredstvo proti grozdnim plesnobi, potem ima on tudi to veliko prednost, da se prihrani veliko dela, kajti ta sulfat se obenem raztopi z modro galice in se zatiranje peronospor vrši obenem z zatiranjem plesnobe.

Vprašanje 137. Imam majhno posestvo, h katerem sem nekaj zemljišča drago v zakup vzel; če naj pa izhajam, moram prodajati nekaj mleka, ki si ga od ust odtrgam, toda to mleko po natančnem računu stane mene samega 40 vinarjev liter. Počim smem mleko prodajati, da ne zapadem v kako kazen? (I. N. v G.)

Odgovor: Pravilno se morate držati pri prodaji mleka tiste maksimalne cene, ki je pri Vas določena od okrajnega glavarstva. Od glavarstev določene maksimalne cene seveda niso strokovno utemeljene. Mi bi Vam priporočali, okrajnemu glavarstvu predložiti svoj račun o pridelovalnih stroških mleka na Vašem posestvu ter obenem naznaniti, počim boste na podlagi tega računa prodajali mleko. Od nikogar se ne more zahtevati, da bi svoje pridelke v izgubo prodajal. Danes priznajo sodišča primerne 10 % dobička. Če Vas mleko res samega stane 40 vinarjev, potem Vas nobeno sodišče ne more kaznovati, če ga prodajate na svojem domu po 44 vinarjev.

Vprašanje 138. Kakšno bolezen ima prasič, ki vselej, kadar prične jesti, polagoma skupaj zleze in ječi, čez nekaj časa zopet vstane in odnovega prične jesti? (I. S. v J.)

Odgovor: Kaj zanesljivega bi Vam mogel povedati le živinozdravnik, ki bi na podlagi ogleda in opazovanja živali določil vzrok bolezni in bi dal navodilo, kako je je zdraviti. O vzrokih bolezni Vašega prasiča se more marsikaj domnevati. Morda je prasič kterikrat hlastno kaj vročega jedel in si je pri tem oparil sluzne kože požiralnika in želodca. Lahko pa ima prasič tudi bolezen v prebavilih v zvezi z bolnim presnavljanjem in s prehlajenjem. V obeh teh slučajih ni veliko pomagati, ampak ga je za silo porediti in kolikor mogoče kmalu zaklati, dokler ne prične vidno hirati. To seveda sta le domnevanja, ter ima prasič lahko kako drugo bolezen, ki se morda dá prav kmalu ozdraviti, če se je spozna.

Vprašanje 139. Doma nimam nič usnja, a veliko družino, ki potrebuje veliko obuvala. Namenil sem si zaradi tega doma zaklati slabo kravo, ki je niso hoteli za vojaštvo prevzeti, odprodati nekaj mesa in kožo dati ustrojiti. Ali smem to storiti? (M. R. v B.)

Odgovor: Kravo pač smete doma zaklati in mešo prodati, toda kože ne smete pridržati in je tudi noben usnjak ne sme sprejeti v strojenje. Vse kože goveje živine so namreč zasežene; centrala za kože in usnje jih odkaže v strojenje posameznim usnjarem in ti morajo vse izdelano usnje tej centrali pripustiti, ki tisto usnje, ki ni za vojaštvo, zopet porazdeli po gotovem ključu na posamezne dežele in v teh na posamezne črevljarje.

Vprašanje 140. Ali je uspeh gnojenja s samimi umetnimi gnojili enak gnojenju s samim hlevskim gnojem? Jaz še nisem rabil umetnih gnojil in so tukaj mnogi kmetovalci mnenja, da niso veliko vredna, posebno za močne rastline, kakor za krompir, turščico itd. (P. F. v Š.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje se ne da nakratko odgovoriti; če naj bi Vam vse povedali, bi komaj zadostovala cela številka »Kmetovalca«. Dokler naš kmet žé v ljudski šoli in v obvezni nadaljevalni šoli ne bo dobival neobhodno potrebne znanstvene podlage za svoj poklic, toliko časa se nimamo nadejati pravega in hitrega napredka. Ni dovolj poznati samo nauk o rabi umetnih gnojil, ampak poznati se mora kolikortoliko tudi kemijo ter biologijo. Dober hlevski gnoj je in ostane najboljši gnoj, a mi nimamo dobrega hlevskega gnoja in ga zato moramo izboljševati z umetnimi gnojili. Je lahko zemlja, ki s samim umetnim gnojilom dobro rodi, a je tudi taka, v kateri samo umetna gnojila ne učinkujejo dovolj. Vse to smo že opetovano razložili v nebroj spisih v našem listu. Na vsak način morate svojemu hlevskemu gnoju pridevati fosfatnih in kalijevih umetnih gnojil, kajti v našem gnoju navadno ni dovolj fosforove kisline in kalija. Če je pa zemlja v dobrem stanu, bo pa gnojenje samo z umetnimi gnojili tudi uspešno, če vzamete taka gnojila, ki imajo v sebi tiste rastlinske hranilne snovi, katerih je v zemlji premalo. Rodovitnost zemlje ne tvorijo samo rastlinske hranilne snovi, ampak tudi talne bakterije, ki posredujejo preživljanje rastlin in fizikalni stan zemlje. Če zemlja ni v dobrem stanu in ne vsebuje dovolj talnih bakterij, potem gnojenje samo z umetnimi gnojili nima pravega učinka. Gnojenje s hlevskim gnojem in dobro obdelovanje, spravi zemljo v dober stan in kadar je taka, takrat šele pridejo neobhodno potrebna umetna gnojila do prave veljave.

Kmetijske novice.

Oddaja žvepla vinogradnikom. Deželni odbor je razdelil letos vsega skupaj 4 vagona žvepla, in sicer 3 vagona v času žveplanja in 1 vagon pozneje za prvo potrebo prihodnjega leta. Od prvih treh vagonov so prišle na posamezne vinorodne pokrajine sledeče množine naročenega žvepla, in sicer: na Postojnski okraj, t. j. v Vipavsko dolino 23.520 *kg*, na Črnomaljski 3462 *kg*, na Novomeški 1536 *kg*, na Krški 1382 *kg*, in na Kočevski 100 *kg*, skupaj 30.000 *kg*. Pretežna večina je šla torej v Vipavsko dolino, ki se ima odnekodaj bojevati z grozno plesnobo in kjer so gospodarji vajeni temu delu. Vsi drugi okraji so naročili dosti manj žvepla, dasi bi ga bili letos več potrebovali in velja to posebno za Črnomaljski okraj. Četrty vagon se je po došlih naročilih takole porabil: v Postojnski okraj se je dalo 4133 *kg*, v Črnomaljski 2079 *kg*, v Novomeški 1641 *kg*, v Krški 1947 *kg*, in v Litijski 200 *kg*. Iz teh naročil je povzeti, da so se tudi dolenski vinogradniki po letošnjih težkih izkušnjah začeli bolj zanimati za žveplanje trt, kajti prejeli so od zadnjega vagona okroglo 6000 *kg*, torej več kakor polovico. Od skupne množine 40.000 *kg* žvepla je odpadlo potemtakem na Vipavsko dolino 27.653 *kg*, na Belokrajino 5541 *kg*, na Novomeški okraj 3177 *kg*, na Krški okraj 3329 *kg*, na Litijski okraj 200 *kg* in na

Kočevski okraj 100 kg. Žveplo je dobro učinkovalo, le škoda, da se je zaradi posledic njegove lahke vnetljivosti prva pošiljatev preveč zakasnila.

Lepo sadno drevje se dobi iz drevesnice kmetijske šole na Grmu (pošta Novomesto), in sicer visoko in pritlično drevje najbolj priznanih vrst. Cena visokim jablanam po 1'20 do 1'50 K, visokim hruškam po 1'40 K do 1'70 K, pritličnim jablanam in hruškam po 2 K. Naročila se izvršujejo proti povzetju.

Cepljene trte na ripario portalis se dobe iz trtnice kmetijske šole na Grmu (pošta Novomesto, Dolenjsko), in sicer sledečih vrst: kraljevina, silvanec, veltlinec, rdeči vrh, beli burgundec, traminec, žlahtnina, portugalka, rulanec, in žametna črnina. Cena posameznim cepljenkam je 30 h, cena od 1000 komadov dalje po 24 h. Naprodaj so tudi bilfe riparie portalis in aramon rupestris. Cena po dogovoru.

Zaplemba maka in lanenega semena. Z ozirom na zelo občutne kazenske posledice, ki so v zvezi s kršenjem ministerialnih odredb z dne 11. avgusta 1916, drž. zak. št. 257. in z dne 2. septembra 1916, drž. zak. št. 302., se nanje vnovič v interesu preskrbe z masčobo izdanih odredb opozarja. Več je razvidno iz razglašene centrale za olje in mast v inseratnem delu današnje številke.

Štabni živinozdravnik v p. g. A. Knaflič je po svojem dopustu zopet začel ordinirati na družbeni podkovski šoli v Ljubljani na Poljanski cesti. Ordinacijske ure so vsak dan od 9—11 dopoldne.

Družbene vesti.

* **Osebnosti.** Podpredsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske, milostljivi gospod prelat Andrej Kalan, je bil od Nj. Veličanstva presvetlega cesarja za njegove velike zasluge v prid ranjencev odlikovan s častniškim križcem Franc Josipovega reda. Gospodu prelatu čestitamo na visokem odlikovanju in se tem priskrbeje veselimo za slušne odlike, ker je obenem v čast naši družbi. — Tajnika naše družbe, gospoda Gustava Pirca, je lansko leto deželni odbor imenoval voditeljem deželnega kulturnega urada z naslovom deželni kulturni nadzornik. Vsled preoblega dela pri družbi, je bil tajnik prisiljen, deželni odbor prositi, ga od te službe oprostiti; tej prošnji je deželni odbor ugodil, mu priznal njegove zasluge in odredil, da mu še naprej ostane naslov »deželni kulturni nadzornik«.

* **Udnina za leto 1917.** P. n. gg. družbene ude vljudno opozarjamo, da smo vsled vojnih razmer poslali nabiralne pole za udnino za leto 1917. samo onim podružnicam, ki so izrecno zahtevale nabiralne pole za udnino. Vsem drugim udom, če so uvrščeni v kako podružnico ali ne, *razpošljemo v kratkem terjalna pisma s poštanimi položnicami*, da vsak lahko svojo udnino pri najbližjemu poštenu uradu naravnost nakaže. (Ne zamenjajte družbene poštne položnice, ki nosi št. 8.175 s kako drugo!) Udnino je najbolje takoj plačati, da se položnice ne založi in ker je tudi v družbeni pisarni sedaj lažje urediti zadeve udov, kakor ob Novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

* **Sadno drevje za l. 1917.** Glasom sklepa družbene občnega zbora z dne 19. aprila 1915 ne dobijo udje spomladi iz družbene drevesnice več po štiri, ampak letno le po tri sadna drevesa. Drevesa se pripravijo le za one podružnice in ude, ki svojo udnino pravočasno plačajo. Na naročila po 15. februarju se ne moremo več ozirati. One podružnice, ki so brez načelnikov, naj naznanijo, komu naj pošljemo spomladi drevesa, glede pravilne razdelitve.

Zaradi pomanjkanja drevja nikakor ne moremo sprejemati naročila na večje število dreves proti plačilu.

* **Modra galica za leto 1917.** Družbi dohaja že sedaj nebroj vprašanj, kako bo z modro galico za prihodnje leto. Celo vplačil na ta račun je družbi že mnogo došlo, ki jih je pa morala udom vrniti. Zaenkrat poroča družba udom sledeče: Na razpolaganje bo edinole državna modra galica in je bo smela družba oddajati le na Kranjskem, po drugih kronovinah je bodo pa razdeljevale druge korporacije. Udom iz sosednjih kronovin družba torej to pot žal ne bo mogla postreči. Pa tudi kranjski vinogradniki naj ne prijavljajo svojih naročitev, ker se jim bo na podlagi prepisov iz posestnih listov dodelila potom županstev in podružnic tista množina modre galice, ki jim gre v razmerju z razpoložljivo množino. To bo družba izračunila, ko dobi iz vseh c. kr. davkarij potrebne podatke in ko izve, koliko državne galice bo Kranjski sploh odkazane. Sicer pa bo družba v tej zadevi objavila v kratkem bolj obširen spis.

* **Vsaka podružnica in vsak naročnik** si lahko prihrani nekaj stroškov, če družbi denar za naročene kmetijske potrebščine naprej nakaže. Družba mora vse potrebščine, ki niso naprej plačane, le po povzetju poslati, železnica pa računa pri povzetjih zase pol odstotka provizije, kar udom potrebščine dokaj podraži. Kdor torej namerava kaj naročiti, naj pri družbi zahteva poštno položnico, s katero lahko vplača denar na pošti brez stroškov. V družbenih vesteh »Kmetovalca« so vselej objavljene vse cene razpoložljivih kmetijskih potrebščin in si vsakdo lahko sam vnaprej izračuni vrednost naročenega blaga. Na upanje pa sedaj družba tudi svojim podružnicam ne more ničesar dati, ker tudi dobavitelji zahtevajo od družbe plačilo naprej, i. s. dostikrat kar več mesecev pred dobavo blaga.

* **Ob naročanju kmetijskih potrebščin** naj se udje povsod po možnosti drže svojih podružnic in naj potom načelnistva pri družbi skupno naročajo, česar potrebujejo. Tako dobijo reči ceneje v roke, kakor če pozamezno naročajo. Podružnice se mnogokrat na ta način oživijo, njih ugled in pomen pri udih rase. To pa družba tudi hoče. Povsod sedaj seveda niso dani za to vsi predpogoji; kjerkoli po deželi pa naša podružnica pridno deluje, bomo naročitve posameznikov iz dotičnega okoliša rajše skupno potom podružnice izvršili. Torej, posamezni udje naj se obračajo do načelnistev svojih podružnic, družba pa bo svojim podružnicam vselej na razpolaganje!

* **Seme domače detelje** kupuje c. kr. kmetijska družba naravnost od pridelovalcev, ki jih tem potom pozivlja, naj svoje dobro očiščeno blago ponudijo in naj obenem pošljejo majhen vzorec.

* **Jari ječmen.** Že sedaj je družba poskrbela, da dobi za svoje ude kaj jarega semenskega žita za pomladno oddajanje. Zaenkrat se ji je posrečilo dobiti le jarega semenskega ječmena, i. s. tri vagone izvirne vrste »Original Proskovec Hanno Pedigree«. To žito, ki bo stalo K 61— sto kg v Ljubljani, bo družba prevzela že do sredi decembra in zato sprejema že sedaj naročitve, katerim je priloženo predpisano županstveno potrdilo. Ker je izvažanje v sosedne dežele zabranjeno, naj naročajo le udje na Kranjskem in naj obenem pošljejo denar in dobro očiščene vreče.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštne). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti št. »Kmetovalca« iz l. 1914.

(Nadaljevanje Družb. vesti v inseratnem delu.)